

Echo

Je kunt het natuurlijk ook te gek maken, met je engagement. Dat deed Van Gruis. Die ene dinsdagmiddag in november – grijs en treurig weer buiten, schemerdonker al om drie uur 's middags – was het zoals zo vaak weer eens raak.

Hij had zich nog even ingehouden. Tuurde naar zijn knokkels en verbeet zich. Terwijl ze voorlas begon hij te rommelen als een vulkaan, te sissen als een geiser. Zijn tanden knarsten op zijn pijp die driftig heen en weer bewoog. Wij aan de andere kant

van de lessenaar – in een moderne carré rond onze geliefde maar temperamentvolle Latijnse leraar Van Gruis gezeten – zijn klas 5c van het ongedeelde VWO Spinoza in Bosschenhoofd. We lezen Ovidius om ons voor te bereiden op het centraal schriftelijk examen dat over een jaar en een paar maanden voor de deur staat. We lezen Metamorfosen, we lezen het verhaal van Narcissus en Echo. Van die ijdele puber die geen oog heeft voor dat moederkloekje van een nimf, Echo. 'Hell has no fury like a woman scorned'. Zeker. Ze neemt hem te grazen bij een bron waarin hij voor het eerst zijn eigen weespiegeling ziet, daarop verliefd wordt en er niet meer van los kan komen. Exit echo.

Dat weet ik nu, maar dat was nog niet zo makkelijk uit de Latijnse tekst van Ovidius te lezen. Veel te hoog gegrepen als oefening. Maar we moesten het vertalen, voorbereiden en dan de andere dag het resultaat voorlezen aan de hele groep. En al die anderen die het niet overschreven van Latijntopper Raymond Nuyten – zoals ik en nog een paar anderen – moesten dat helemaal op eigen kracht doen.

Monique Koller bijvoorbeeld. En die kon er inderdaad niks van.

Bij het begin van haar derde geprevelde zin hield ie het niet meer. Van Gruis knapte. Met een wilde trap schopte hij zijn stoel achter zich uit. Met een knal belandde het ding tegen het bord. Getergd veerde hij overeind. 'Het lijkt nergens naar...Net gemorste melk!', gilte hij uit. 'Over een half jaar hebben schriftelijk eindexamen...Monique!! Dit is,....,dit is... dit is om godverdomme helemaal knettergek van te worden!!'

Weer trapte hij tegen zijn omgevallen stoel en pakte daarna met beide handen in het haar. Radeloos, wanhopig, en dat alleen Monique de ablativus absolutus in het stukje tekst dat ze moest vertalen niet had herkend. En hoe erg was dat nou eenmaal tussen al die andere dingen die Monique ook niet herkende?

Ze kromp in elkaar onder het gebulder en tuurde naar haar schriftje. Vermeed alle oogcontact. 17 Jaar oud nog maar en nu al een beetje een oude vrijster. Ouwelijk gekleed, gewatergolfd haar. En dan die ongelooflijk te grote bril. Het gehele gezelschap in de klas was stil. Slingerend tussen – door mij niet begrepen – mededogen voor de geliefde Latijnse mentor, die alleen maar uit liefde voor hen, uit passie voor dit vak, zo tekeer ging. En ook een beetje angstig stil in afwachting van wat komen ging.

Nee, ik begreep het niet, maar ik zat er ook nog maar twee jaar tussen. In dit gezelschap was ik de 'homo novus'. Dit clubje zat al vijf jaar bij elkaar. Ze hadden al vijf jaar Latijn van deze man. Waarom pikten deze zelfbewuste, 'kritiese', vijfde klas VWO, vol sjofele, langharige types (het laatste jaar protestgeneratie dat Nederland voortbracht) dit schoolmeesterlijke getier? Omdat je in vijf jaar met elkaar vergroeit? Je dat soort tirannieke vaderlijkheid aanvaardt als de normaaltoestand? Of was het het Stockholmsyndroom?

Van Gruis plantte zijn vuisten diep in de zakken van zijn beige corduroy broek en liep naar het raam. Hoofdschuddend, gnuivend, keek hij daar voor zich uit en verbeet een tweede woedeaanval op het mondstuk van zijn pijp. Je proefde de kwellung. De angst dat als veel leerlingen van deze groep zouden zakken voor het eindexamen, het vak Latijn op de tocht zou komen staan. Het was en bleef immers een VWO, Spinoza. Latijn zat er niet spijkervast, al evenmin als Van Gruis.

Ze voelden dat, voelden een beetje mee met de zorgen van de man. Een knappe kerel om te zien, hoor, zeker. Lang, vrij jong, smaakvol gekleed. Nog goed in zijn haren. Wist je niet beter dan zou je zeggen dat hij vrolijke ogen had. Ogen waarin je de mond van de vulkaan daarbinnen niet goed zien kon.

Maar daar binnen...Hij vermande zich en draaide zich om.

Nou kom op Monique 'Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas luserat hic nymphas, ...' Monique keek niet meer op van haar schrift. Ze had er niks mee, met dat verhaal van Narcissus en Echo uit die onbegrijpelijke Metamorfosen van Ovidius. En ze wist al helemaal niet wat ze volgend jaar wilde gaan doen. Zakken was misschien niet eens zo slecht nog niet.

'Zoals dat,'aarzelde Monique, 'zoals andere golven en bergen die nimfen uitwijken.....'

Van Gruis balde zijn vuisten en slaakte een wanhoopskreet. 'Denk je wel na bij wat je opschrijft...dat is toch geen tekst! Hoe kunnen nou sodeju bergen nimfen uitwijken?! Zit er Brintapap in je hoofd!?!...

Ga door....!!

Maar Monique ging niet door. Vanachter haar enorme brillenglazen drupte een traan op haar schriftje met aantekeningen. Een mal, modieus roze schriftje dat ze had gekocht bij de V&D in augustus, omdat ze er toch ook een beetje bij wilde horen. Omdat het zo stil was klonk het als een tik van een breinaald op papier. Ze snikte niet, hilde niet, alleen die druppel die op het papier viel. En die monsterlijke brillenglazen die bewasemden vanwege het vocht.

Meelij. Iedereen had meelij. Met Monique, met Van Gruis waar maar niemand ooit kwaad op kon worden. Hij bedoelde het immers goed.

Die Narcissus was zo gek nog niet. 'Aldus ontliet hij haar, ontliet ook andere nimfen die bij bos en water wonen, ook, als knaap, verliefde mannen,' En zo was het maar net. Je kan het te gek maken als geëngageerde leraar. We haalden het allemaal bijna twee jaar later. Zo goed was hij dan ook weer wel. Maar er was toch dat bijsmaakje. Die druppel op dat schriftje. Hij had beter moeten weten dat die eindexamens niet over hem maar over ons gingen.

© Wim Voermans, november 2009